

מעשה הפרוכת

וְעִשִּׂיתָ פְּרֻכַת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מְעֻשָׂה חֹשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרָבִים ... וְהִבְאֵת שָׁמָּה מִבֵּית לְפָרְכַת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרֻכַת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים: (שמות כו לא, לג).¹

וַיַּעַשׂ אֶת הַפְּרֻכַת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכַרְמִיל וּבוֹצֵי וַיַּעַל עָלָיו כְּרוֹבִים: (דברי הימים ב פרק ג פסוק יד).²

פירוש רש"י שמות כו לא – מחיצה, הבדלה

פרוכת - לשון מחיצה הוא ובלשון חכמים פרגוד, דבר המבדיל בין המלך ובין העם.³

שמות רבה נ ד פרשת ויקהל – מעשה הפרוכת בכל שנה

מה כתיב למעלה? "ויעש את הפרוכת תכלת וארגמן וכו'".⁴ שנו רבותינו: פרוכת היה עוביה טפח ועל ע"ב נירים נארגת, ולא היה בה קשר, ושתים עושים בכל שנה ושנה,⁵ ושלש מאות כהנים מטבילין אותה, והכהנים יורדין ומטבילין אותה בחוץ ועולין ושוטחין אותה ע"ג הקהל.⁶

ואתה מוצא: כל המשכן על הסדר נעשה. בתחילה עשה את הקרשים וחברם, ואחר כך היריעות ופרסן עליו, שנאמר: "ויעש יריעות עזים לאהל על המשכן", ואח"כ עשה את הפרוכת, שתהא נמתחת בפני הארון, ואח"כ עשה את הארון ואת הכפורת שתהא ניתנת על הארון.⁷ א"ר אלעזר ב"ר יוסי: אני ראיתי את הפרוכת ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים ושאלתי ואמרו לי מדם יום הכפורים שהיה כהן עושה.⁸

¹ בפרשת תרומה מתוארת מלאכת המשכן מהפנים החוצה, מהארון, השולחן והמנורה אל מבנה המשכן קרשיו ויריעותיו (בניגוד לסדר שבפרשת ויקהל, "מחלוקת" משה ובצלאל עפ"י המדרש, ראו דברינו [ארון קודש או משכן קודש](#) בפרשת ויקהל). אך דא עקא, שמעשה שלכאורה נשלמה המלאכה (נכון יותר הציווי על המלאכה), ככתוב בפסוק ל: "והקמות את המשכן כמשפטו אשר הוראתי בה", חוזרת התורה אל הקודש פנימה ומתארת את מעשה הפרוכת אשר הפרידה בין הקודש ובין קודש הקדשים. בין הארון (הכפורת והכרובים אשר עליו) ובין שאר הכלים: המנורה, השולחן ומזבח הזהב (הוא [מזבח הקטורת](#) המתואר בפרשת תצוה, שגם הציווי עליו ממוקם לאחר השלמת המשכן, ראו דברינו שם). ושוב כתנועה נגדית מן הפרוכת אשר בקודש פנימה עובר המקרא לתיאור המסך שבפתח המשכן וממנו למזבח החיצון (מזבח הקרבנות) ולחצר המשכן. ואנו נתמקד הפעם בפרוכת. מהי פרוכת זו? האם יש קשר בינה ובין הפרוכת שבבתי הכנסת שלנו?

² "פרוכת" היא מילה המיוחדת למשכן מעיר אבן עזרא. כל האזכורים של המילה פרוכת במקרא הם במעשי המשכן בפרשיות שבספר שמות, במעשי הקרבנות וציווי הכהנים שבספר ויקרא בפרט סדר יום הכיפורים בפרשת אחרי מות, ובספר במדבר בתיאור המסעות ובציווי החזר לכהנים בפרשת קרח לא להיכנס את הקודש (במדבר יח ז). משם ועד סוף המקרא לא מצאנו אזכור של הפרוכת, גם לא במקדש שלמה, שם בכלל מסופר ששלמה עשה דלתות בין הקודש וקודש הקדשים (הדביר) ככתוב: בספר מלכים א פרק ו פסוק לב: "ושתי דלתות עצי שֶׁמֶן וְקָלַע עֲלֵיהֶם מְקַלְעוֹת כְּרוֹבִים וְתַמְרוֹת וּפְטוֹרֵי צִצִּים וְצִפָּה זָהָב וַיָּרֶד עַל הַכְּרוֹבִים וְעַל הַתַּמְרוֹת אֶת הַזָּהָב". ועוד נידרש לפסוק זה בספר מלכים במהלך דברינו להלן.

³ ורשב"ם מבאר פשוט "פרוכת - הבדלה בין בית לבית". ופירוש אבן עזרא עומד כאמור על ייחודה של מילה זו "שאינן לה ריע חוץ מהקודש". באשר למילה פרגוד שרש"י מזכיר והיא מלשון חכמים (שמקורה מיוונית עם שורשים שמיים, ראו [מילון ג'סטרו](#)), ראו מצד אחד המשמעות הסימבולית-רוחנית, בסיפור על אלישע בן אבויה: "כבר שמעתי מאחורי הפרגוד: שובו בנים שובבים - חוץ מאחר" (מסכת חגיגה טו א) וכן במסכת בבא מציעא נט א: "שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם: אונאה, וגזל, ועבודה זרה". מצד שני, אם נחזור לעסקי בדים ולבוש, ראו פרגוד ככינוי למעיל או בגד עליון במשנה שקלים פרק ג משנה ב: "אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא במנעל ולא בסנדל ולא בתפילין וכו' ... שמה יעשיר ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר". ראו גם מדרש בראשית רבה פד טז שכתונת הפסים של יוסף נקראת פרגוד: "ויפשיטו את יוסף זה הפינס, את כתונתו זה חלוק, את כתונת הפסים זה הפרגוד, אשר עליו זה פמלניא".

⁴ ראו הפסוק המלא, שמות לו ה: "וְעִשִּׂיתָ פְּרֻכַת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מְעֻשָׂה חֹשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרָבִים".

⁵ את עניין שתי הפרוכות, שהיו בבית שני, נראה להלן. שם גם נראה שהיו מטהרים את הפרוכת אם נטמאה ואולי גם מתקנים אם התקלקלה, אבל כאן משמע שהיו עושים שתי פרוכות כל שנה בכל מקרה. ראו תוספתא מסכת שקלים פרק ג הלכה טו: "ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר: שתי פרוכות היו שם: אחת פרוסה ואחת מקופלת. נטמאת פרוסה פורסין את המקופלת. מערב יום הכפורים מכניסין את החדשה ומוציאין את הישנה". וראו רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ז הלכה טז: "ושתי פרוכות היו עושין בכל שנה להבדיל בין הקדש לקדש הקדשים". הייתה עשייה רבה של מלאכת פרוכת במקדש, שנה בשנה, לא עשייה חד פעמית כמו בשאר כלי המקדש. ראו שם ברמב"ם וכן במשנה מסכת שקלים פרק ה משנה א רשימת כל הממונים שהיו במקדש: ... בן ארזה על הצלצל, הוגרס בן לוי על השיר, בית גרמו על מעשה לחם הפנים, בית אבטינס על מעשה הקטורת. אלעזר על הפרוכת ופנחס על המלבוש". וברות רבה ב ב מי שעסק בפרוכת הוא "אלחנן בן ירמיה" (שמואל ב כא ט). אולי עשייה שנתית זו היא הסיבה שמעשה הפרוכת נזכר לאחר כל הכלים, לאחר "והקמות את המשכן" (הערה 1 לעיל).

⁶ מסכת שקלים פרק ח משנה ה: "רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן: פרוכת עוביה טפח ועל שבעים ושנים נימין נארגת ועל כל נימא ונימא עשרים וארבעה חוטין. אורכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה ומשמונים ושתים רבוא נעשית. ושתים עושין בכל שנה ושלש מאות כהנים מטבילין אותה". וכבר העירה על כך הגמרא בחולין צ ע"ב שזה אחד מלשונות הוואי (גוזמא) שנקטו חכמים: "בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הוואי, אלו הן: תפוח גפן ופרוכת".

⁷ כאן, בפרשת ויקהל, סדר המשכן הוא מהחוץ פנימה, מדגיש הדרשן. ובסדר זה מקומה של הפרוכת הוא, לאחר הקרשים והיריעות, ולפני הארון והכפורת ולאחריהם הכלים שבקודש: השולחן, המנורה ומזבח הזהב. "עשה" כאן הוא הקים.

⁸ על הזאת הדם כנגד הפרוכת או על הפרוכת ממש רבו המקורות ולא נביא כמובן את כולם. ראו סדר העבודה ביום הכיפורים, תוספתא מסכת יומא פרק ב הלכה טז: "נטל את הדם ממי שממריס בו. נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו על

במדבר רבה יב ד פרשת נשא – צבע מלכות

"מרכבו ארגמן"⁹ - "ויעש את הפרכת תכלת וארגמן וכרמיל ובזף ויעל עליו פרוכים" (דברי הימים ב ג יד) - לפי שארגמן חשוב שבכולן שהוא לבוש מלכות, כמה שאתה אומר: "ארגונוא ילבש" (דניאל ה ז), לכן חושבו לְשָׁלוֹ.¹⁰

מסכת יומא פרק ה משנה א – מהלך הכהן הגדול

נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו. היה מהלך בהיכל, עד שמגיע לבין שתי הפרוכות המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים, וביניהן אמה. ר' יוסי אומר: לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד, שנאמר: "והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים" (שמות כו לג). החיצונה היתה פרופה מן הדרום והפנימית מן הצפון. מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון. הגיע לצפון הופך פניו לדרום, מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון. הגיע לארון, נותן את המחתה בין שני הבדים. צבר את הקטורת על גבי גחלים ונתמלא כל הבית כולו עשן...¹¹

מסכת יומא דף נב עמוד ב -

במאי עסקינן? אילימא במקדש ראשון - מי הווי פרוכת?¹² אלא במקדש שני - מי הווי ארון? והתניא: משנגזר ארון נגזרה עמו צנצנת המן, וצלוחית שמן המשחה, ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה... ומי גנזו - יאשיהו גנזו...¹³ - לעולם במקדש שני, ומאי הגיע לארון - מקום ארון.¹⁴

מסכת יומא דף נד עמוד א – הפרוכת נגללת והכרובים נראים

אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה...¹⁵ במאי עסקינן? אי נימא

הפרוכת כנגד שני בדי ארון, אחת למעלה ושבע למטה. ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה: אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש... היה מהלך לשמאלו עם הפרוכת. ולא היה מגיע לפרכת, אם הגיע הגיע. אמר ר' לעזר בי ר' יוסה: אני ראיתי ברומי היו עליה טיפי דמים ואמרו לי: אילו מדמים של יום הכפורים". ולהלן נראה שהדמים שעל הפרוכת שהגיעה לרומי בעקבות חורבן הבית היו אולי דם אדם ולא של בהמה...

⁹ המדרש שם דורש באריכות את הפסוק משיר השירים ג ט: "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון: עמודיו עשה כסף רפידתו זָהָב מְרֻקָבו אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ רְצוּף אֶהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם" - הכל כסמל לבית המקדש, למלך שלמה הוא הקב"ה המלך שהשלום שלו.

¹⁰ צבע הארגמן נותן לפרוכת את סמל המלכות אל מול פני קודש הקדשים (התכלת הוא צבע הרקיע וכסא הכבוד, ראו על כיווי השולחן בדברינו [ועשית שולחן](#)). עוד על יופיה ואריגתה של הפרוכת, ראו מסכת שקלים פרק ח משנה ד: "פרוכת שנטמאת בולד הטומאה מטבילין אותה ומכניסין אותה מיד. ואת שנטמאת באב הטומאה מטבילין אותה בחוץ ושוטחין אותה בחיל. ואם היתה חדשה שוטחין אותה על גג האיטבא כדי שיראו העם את מלאכתן שהיא נאה". ובירושלמי שקלים פרק ח הלכה ב יש תיאור של הכרובים שהיו מצוירים עליה: "כתוב אחד אומר [שמות כו לז] מעשה רוקם וכתוב אחד אומר [שם לא] מעשה חושב - מעשה רוקם פרצוף אחד, מעשה חושב שני פרצופות. רבי יהודה רבי נחמיה. חד אמר: מעשה רוקם ארי מכאן וארי מכאן, מעשה חושב ארי מכאן וחלק מכאן. וחרנה (אחר) אמר: מעשה רוקם ארי מכאן וחלק מכאן, מעשה חושב ארי מכאן ונשר מכאן".

¹¹ אגב תיאור מעשה הקטורת ביום הכיפורים ואופן כניסת הכהן הגדול אל קודש הקודשים (הדביר), למדנו שהיו במקדש שני שתי פרוכות משוכות מדרום לצפון (בית המקדש עצמו היה בנוי לאורכו ממזרח למערב, הכניסה מהקודש שבמזרח אל קודש הקדשים במערב) והכהן הגדול היה נכנס בפתח הפרוכת הקדמית מצד דרום, הולך למלוא רוחב הבית מדרום לצפון, בין שתי הפרוכות, ונכנס בפתח הפרוכת הפנימית מצד צפון והופך פניו דרומה אל מקום הארון (אבן השתייה). הכניסה מצפון נחשבת דרך כבוד וחשיבות, ראו יחזקאל מד ד: "וַיְבִיאֵנִי דֶרֶךְ שַׁעַר הַצִּפּוֹן אֶל פְּנֵי הַבַּיִת וְאָרְאָה וְהִנֵּה מְלֵא כְבוֹד ה' אֶת בַּיִת ה' וְאֶפְסָל אֶל פְּנֵי". וראו עוד תוספתא יומא פרק ב הלכה יג שהכהן שהיו שתי ידיו תפוסות במחתה בימין ובכף הקטורת בשמאל, היה דוחף את הפרוכת במתניו על מנת להיכנס. והירושלמי (יומא פרק ה הלכה ב) מדגיש "דוחק היה באצילי ידיו כדי שלא ישרפו הפרוכות". להבנה נוספת של משנה זו ראו פירוש קהתי ואחרים שם.

¹² בבית ראשון לא הייתה פרוכת אלא כותל בנוי שהבדיל בין הקודש וקודש הקדשים ונקרא בפי חכמים "אמה טרקסין", ראו מסכת מידות פרק ד משנה ז ובמפרשים שם. ראו גם רש"י ושטיינזלץ שם על הדף שנראה שחלוקים אם לקרוא כאן "פרוכת" בלשון יחיד או פרוכת בלשון רבים כתיב חסר, האם לצד האמה טרקסין הייתה פרוכת אחת גם במקדש ראשון (כפי שהייתה במשכן).

¹³ על גניזת הארון כבר הרחבנו לדון בדברינו [דברים שנגנזו](#) בפרשה זו וכן בדברינו [תחנתו האחרונה של הארון](#) בפרשת בהעלותך.

¹⁴ המשנה שזה עתה ראינו, כפשוטה, מדברת על בית שני, לגביו היו גם לחלק מהחכמים (ר' טרפון למשל שהיה כהן) עדויות ראייה. אבל הגמרא בכ"ז מעוררת את השאלה, אם מדובר בבית ראשון (מקדש שלמה) שם לא הייתה פרוכת (או פרוכות) או שמדובר בבית שני שם לא היה ארון. (ראו גמרא יומא כא ע"ב על חמישה הדברים שחסרו בבית שני). מסקנת הגמרא שאכן מדובר בבית שני, שם הייתה פרוכת (כפולה כפי שראינו עם רווח אמה ביניהן במקום האמה טרקסין) ובמילה "ארון" הכוונה למקום הארון, כפי שמיד ממשיכה שם המשנה הסמוכה ואומרת: "משניטל הארון - אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה הייתה נקראת, גבוהה מן הארץ שלוש אצבעות ועליה היה נותן" (יומא פרק ה משנה ב).

¹⁵ בקטע שהשמטנו שואלת הגמרא כיצד זה ייתכן שהראו לעולי הרגל את ארון הקודש והכרובים והרי על הלויים כתוב: "ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו", כל שכן כלל העם! מתרצת הגמרא שם שמה שהיה אסור במשכן במדבר, הותר בבית עולמים: "משל לכלה, כל זמן שהיא בבית אביה - צנועה מבעלה, כיון שבאתה לבית חמיה - אינה צנועה מבעלה". מפרש שטיינזלץ: "במדבר, כיון שלא הייתה השראת שכינה בישראל במקום קבוע - אסור היה לראות את הקודש. אולם במקדש במקום הקבע הורשו הכל לראות". וכבר הרחבנו בנושא זה בדברינו [מעשה הכרובים](#) בפרשה זו בשנה האחרת. כאן חשוב לנו העניין שהייתה הפרוכת נגללת ומגלה את קודש הקדשים לכל העם בכל רגל!

במקדש ראשון - מי הואי פרוכת? אלא במקדש שני - מי הוּו כרובים?¹⁶ - לעולם במקדש ראשון, ומאי פרוכת - פרוכת דבבי.¹⁷ דאמר רבי זירא אמר רב: שלשה עשר פרוכות היו במקדש, שבעה כנגד שבעה שערים, שתים אחת לפתחו של היכל ואחת לפתחו של אולם, שתים בדביר, ושתים כנגדן בעליה.¹⁸ רב אחא בר יעקב אמר: לעולם במקדש שני, וכרובים דצורתא הוּו קיימי.¹⁹

מסכת גיטין דף נו עמוד ב - טיטוס והפרוכת

"ואמר אי אלהימו צור חסיו בוי" (דברים לב) - זה טיטוס הרשע שחירף וגידף כלפי מעלה. מה עשה? תפש זונה בידו ונכנס לבית קדשי הקדשים, והציע ספר תורה ועבר עליה עבירה, ונטל סייף וגידר את הפרוכת, ונעשה נס והיה דם מבצבץ ויוצא, וכסבור הרג את עצמו, שנאמר: "שאגו צורריך בקרב מועדיך שמו אותותם אותות" (תהלים עד). אבא חנן אומר: "מי כמוך חסין יה" (תהלים פט) - מי כמוך חסין וקשה, שאתה שומע ניאוצו וגידופו של אותו רשע ושוקק.²⁰ דבי רבי ישמעאל תנא: "מי כמוכה באלים ה' " (שמות טו) - מי כמוכה בְּאַלְמִים. מה עשה? נטל את הפרוכת ועשאו כמין גרותני,²¹ והביא כל כלים שבמקדש והניחן בהן, והושיבן בספינה לילך להשתבח בעירו.²²

אגדת בראשית (בבור) פרק פ - כחוט השני בין הקודש לחול

"כחוט השני שפתותיך" (שיר השירים ד ג), הייתם אומרים נעשה ונשמע, כחוט של פרוכת, שהיה מבדיל בין קודש לחול, כך הבדלתי אתכם מכל האומות.²³ למה נמשלו ישראל בפרוכת? א"ר ברכיה: שלא היה בכל כלי בית המקדש משובח מן הפרוכת, (וכך שנינו בפרק אחרון משקלים): "ארבעים אמה היה אורכה, ועשרים

¹⁶ גם כאן שואלת הגמרא, על אמירתו של רב קטינא שהיו גוללים את הפרוכת ברגלים וחושפים את קודש הדשים לעולי הרגל, אם מדובר בבית ראשון או בבית שני. וכאן מציינת הגמרא את החסר של הכרובים בבית שני. ראו יומא כא ב: "אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרובים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים".

¹⁷ היינו פרוכות שהיו קישוט לשערים ולדלתות ולא במקומן. ואין זו הפרוכת של המשכן (ובבית שני) שהיו במקום דלת (או הכותל שהפריד בין הקודש לקודש הקדשים). וכמות זה היו הרבה פרוכות המקדש, שלושה עשר במספר כפי שהוא ממשך ומונה, כולל לפני קודש הקדשים, הוא הדביר! כך נראה לנו לפרש את הגמרא ע"ס עיון ברש"י, שטיינזלץ ואחרים ועדיין הסבר זה נראה קצת דחוק והמאיר עינינו יבורך. עכ"פ, הרעיון שבבית ראשון היו דלתות, כמתואר בספר מלכים ולפניהן הוסיפו פרוכת (לא כמות זו שמתוארת בתורה, רק כמין וילון נאה אבל עדיין היא נקראת פרוכת), רעיון זה יש לו סמך ברור מהפסוק בדברי הימים שהבאנו לעיל שאומר שהייתה פרוכת במקדש שלמה, וכפי שרש"י מבאר שם: "ויעש את הפרכת תכלת וארגמן - ותלה על הדלת שהיה באמה טרקסין שבו נכנסין לפני ולפנים אף על פי שהיה בו דלתות תלה עליו". את דברי הגמרא לעיל אפשר לפרש כפשרה בין הפסוקים בספר מלכים שמדברים על דלתות ובין הפסוק בספר דברי הימים, אך הגמרא לא מביאה את הפסוק בדברי הימים ומסתפקת בהגדרה "פרוכת דבב". וצריך עיון.

¹⁸ לעניין זה, ראו שטיינזלץ ורש"י בגמרא יומא שם. כך או כך, מאפס פרוכות במקדש ראשון הגענו לשלושה עשר ואת רובן אם לא כולן צריך היה לגלול או לפתוח על מנת שיראו את הכרובים ומן הסתם הייתה זו ראייה מרוחקת ומטושטשת. אך המתרחץ יאמר שלא היו במתכונת פרוכת הקודש המיוחדת שמוזכרת בפרשתנו ובמדרשים שראינו לעיל, רק וילון כאמור. בין כך ובין כך, אולי מכאן התגלגלה הפרוכת שאנו עושים בבתי הכנסת שלנו. השוו עם ריבוי השולחנות והמנורות שהוסיף שלמה על אלה של משה, כמתואר בדברי הימים ב פרק ד פסוקים ו-ח וב ראו מסכת מנחות צט ע"א (ועליהם דנו בדברינו [ועשית שולחן](#) בפרשה זו).

¹⁹ ראו פירוש רש"י שם: "כרובים דצורתא - מצויירין בכותל במיני סמנים, או חקוקין בקירות העץ מלפנים מכותלי האבנים". ופירוש שטיינזלץ מביא סיוע מפסוק במלאכת מקדש שלמה: "וְאֵת כָּל קִירוֹת הַבַּיִת מִסָּב קָלַע פְּתוּחֵי מְקַלְעוֹת קְרוּבִים וְתַמְלֹת וּפְטוּרֵי צְצִים מְלֻפְּנִים וְלַחֲצוֹן" (מלכים א ו כט). ותוספות בגמרא יומא שם מעורר את השאלה לגבי ציורי חיות ועופות במחזוריים (לפני המצאת הדפוס!) ומסיק שאין בכך איסור רק "לא יפה הם עושים" שמסיחים את דעת המתפללים "שמסתכלים בצורות הללו ואין מכוונים ליבם לאביהם שבשמים". ונראה שנסחפנו בנושא [הכרובים](#) עליו כבר דנו כאמור, בפרשה זו בשנה האחרת. נחזור לפרוכת.

²⁰ עוד על שתיקתו של הקב"ה שהיא גבורתו וחוסנו, ראו יומא סט ב: "אמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה? - שהחזירו עטרה ליושנה. אתא משה אמר: האל הגדול הגיבור והנורא (דברים י ז). אתא ירמיה ואמר: נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו? לא אמר נורא. אתא דניאל, אמר: נכרים משתעבדים בבנין, איה גבורותיו? לא אמר גיבור. אתא אינהו ואמרו: אדרבה, זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו, שנותן אך אפים לרשעים". וזו גבורתו וחוסנו של אנשי בית שני. ראו דברינו [האל הגדול הגיבור והנורא](#) בפרשת עקב.

²¹ גרותני הוא סל גדול. ראו פירוש רש"י על הגמרא בעבודה נו ע"ב: "החזיר גרותני לסל - אסור" גרותני - הוא סל גדול שקשור בצנור והיין יורד מן הצנור לתוכו ומתוכו לבור כדי לסנן היין מזגין וחרצין". ובתוספתא חגיגה ג ד בדיני טבילת כלים: "נותן לתוך הסל או לתוך גרותני ומטביל". טיטוס עשה מהפרוכת חבילה גדולה בה שם את כלי המקדש.

²² ראו מקבילה באבות דרבי נתן נוסח ב פרק ז ושם התיאורים קשים עוד יותר, כגון זה: "... ולא עוד אלא שמשך את הזונה והכניסה לבית קדש הקדשים והתחיל מחרף ומגדף ומנאץ ומרקק כלפי מעלה ואומר: זה הוא שאמרתם שהרג את סיסרא ואת סנחריב? הרי אני בביתו וברשותו. אם יש בו כח יצא ויעמוד כנגדי". וההמשך בשני המקורות הוא בסיפור היתוש שניקר בראשו של טיטוס עד שהשתגע ומת.

²³ ובמדרש זוטא - שיר השירים (בבור) פרשה ד סימן ג: "כחוט השני שפתותיך. זה הפרוכת שהיה מבדיל בין כהן גדול [לעם]. דבר אחר. כחוט השני, זו כניסתו של משה למשכן, שנאמר: וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת אשר על ארון העדות מבית שני הכרובים (במדבר ז' פ"ט). לכך נאמר: ומדברך נאוה". לאהרון ובניו הייתה האזהרה "אל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת", אבל משה - נכנס בכל עת, ראו מדרש אגדה ויקרא טז ב: "אחך בבל יבוא, ואין אתה בבל יבוא". ראו דרשה זו ודומותיה בדברינו [אל יבוא בכל עת אל הקודש](#) בפרשת אחרי מות.

רוחבה, ארוגה על שבעים ושניים נימים, והחוט כפול לעשרים וארבעה, והכל מתאווין לראותה, והרואה אותה לא היה שבע הימנה, שלא היה צורה בעולם משובחת כמותה, ולא היתה צורה בעולם שלא היה עליה, שנאמר: מעשה חושב (שמות כו א), עשה אותם כרובים סדרין סדרין של צורות, כך הייתם לפני, כחוט השני שפתותיך.²⁴

שבת שלום

ומשנכנס אדר מרבים, בשמחה.²⁵

מחלקי המים

מים אחרונים: ראו [הסיפור האגדי על אדרתו של נפוליאון](#) שהתגלגלה מערבות רוסיה המושלגת ונעשתה הפרוכת של בית כנסת החורבה בעיר העתיקה של ירושלים. הסיפור מופיע גם בספר חבלים של חיים באר, עמ' 26.

²⁴ הפרוכת של המקדש התמלאה בדם בהמה ואדם ונלקחה לרומי. אבל חוט הפרוכת הדק שהבדיל בין קודש לחול ובין ישראל לעמים, שריר וקיים. ובזכותו תורמים ישראל מהונם ואונם לרקום פרוכות מעשה חושב ומעשה רוקם ועליהם פסוקים נאים מהמקרא. ואולי הפסוק המתאים מכולם, שטרם זכינו לראות רקום על פרוכות בתי הכנסת הוא הפסוק משיר השירים ד ג: "כְּחוּט הַשָּׁנִי שְׁפָתַיִךְ וּמִדְּבָרֶיךָ נְאוּהַ כְּפֶלַח הָרֶמוֹן וְרִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצִמְתֶּךָ", המרמז על חוט הקשר מנעשה ונשמע של מעמד הר סיני ועד ימינו. ²⁵ הוספת הפסיק היא כמאמר החסידים שכל מה שמרבים באדר יהיה בשמחה. וגם על אב אומרים החסידים: משנכנס אב ממעטין, בשמחה. מה שממעטים עדיין יהיה בשמחה.